

Tirsdag den 3. oktober 2023 (D)

1

1. møde

Tirsdag den 3. oktober 2023 kl. 12.00

Dagsorden

- 1) Valg af formand.
- 2) Valg af 4 næstformænd.
- 3) Valg af 4 tingsekretærer.
- 4) Statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38.

Kl. 12:00

Aldersformanden (Pia Kjærsgaard) :

Mødet er åbnet.

Deres Majestæt og Kongelige Højheder.

Folketingets åbning er jo en af demokratiets festdage. I dag er alle blikke rettet mod vort folkestyre, og det kan vi med rette være stolte af. Der er gået knap et år siden folketingsvalget, og jeg håber særlig, at alle nye folketingsmedlemmer har fundet sig godt til rette her i huset, som er et dejligt sted at være med den enormt gode hjælp, der er fra Folketingets mange dygtige ansatte.

Mange har nok opdaget, at det at være folkevalgt politiker er grundlæggende anderledes end alt andet arbejde. De fleste ved, at arbejdsgangene og arbejdspresset er anderledes end andre steder. Det kan være stressende, og der kan »ryge finker af panden«, som man siger, men kedeligt er det aldrig.

Det er ikke et 8-16-job at være folketingsmedlem. Det er noget, man er døgnnet rundt alle årets 365 dage. Men det er også et privilegeret liv! Det største privilegium af alle er at være valgt af den danske befolkning. Jeg anså det for at være en stor ære at være formand for Folketinget og være med til at præge rammer for vores folkestyre. Men folketingsformanden er jo valgt herinde. Det er ligeledes en stor ære at være minister og en del af en regering – men hertil er man jo udpeget af regeringens leder.

Som folketingsmedlem er man derimod valgt direkte af befolkningen. Det er en stor tillidserklæring. Det er et stort ansvar. Det stiller krav til personlig integritet, moral og flid. Det stiller krav til evnen til at søge de løsninger, som er bedst, i samarbejde med andre – regeringen og Folketingets partier.

I dag er det så mig – som det længst siddende og det ældste medlem af Folketinget – der skal åbne Folketinget på denne første tirsdag i oktober for at opfylde grundlovens krav. Ifølge grundloven skal vi mødes på denne dag og høre statsministerens redegørelse om

»rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger«.

Ifølge Folketingets forretningsorden skal jeg åbne Tinget og få det sat, dvs. lede valget af Præsidium og tingsekretærer.

Det første punkt på dagsordenen er:

1) Valg af formand.

Kl. 12:03

Aldersformanden (Pia Kjærsgaard) :

Til formand har samtlige partier indstillet hr. Søren Gade.

Hvis ingen begærer afstemning, vil jeg betragte indstillingen som vedtaget.

Den er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

2) Valg af 4 næstformænd.

Kl. 12:03

Aldersformanden (Pia Kjærsgaard) :

Til første næstformand har Socialdemokratiets gruppe udpeget hr. Leif Lahn Jensen. Da Moderaterne og Socialistisk Folkeparti har lige mange medlemmer, har der fundet lodtrækning sted mellem de to grupper, hvorefter Moderaternes gruppe til anden næstformand har udpeget hr. Jeppe Søe og Socialistisk Folkepartis gruppe til tredje næstformand har udpeget hr. Karsten Hønge. Efter fælles forståelse mellem Danmarksdemokraterne og Liberal Alliance, som har lige mange medlemmer, er udpegningen af fjerde næstformand sket uden lodtrækning. Til fjerde næstformand har Danmarksdemokraterne således indstillet fru Karina Adsbøl.

Det næste punkt på dagsordenen er:

3) Valg af 4 tingsekretærer.

Kl. 12:04

Aldersformanden (Pia Kjærsgaard) :

Til tingsekretærer er i henhold til de indgåede valgforbund og gruppernes indstilling valgt følgende medlemmer: Fru Annette Lind (S), hr. Bjarne Laustsen (S), hr. Erling Bonnesen (V) og hr. Hans Kristian Skibby (DD).

Tinget er herefter sat, og jeg skal bede formanden om at indtage formandspladsen. Tillykke. (*De to formænd hilser hjerteligt på hinanden*). (*Munterhed*).

Kl. 12:05

Formanden (Søren Gade):

Tak. Næste gang jeg fylder rundt, bliver jeg også 70 år, så det er vel fint nok.

Jeg vil gerne takke Tingets medlemmer for at genvælge mig som formand for Folketinget. Det er både en ære, men også en stor glæde for mig at kunne fortsætte på posten, og jeg vil gøre mit yderste for at leve op til den tillid, som I, mine kollegaer, i dag har vist mig. Det vil fortsat være min målsætning, som jeg også sagde sidste år, at give alle en fair og retfærdig behandling og lede det parlamentariske arbejde efter grundloven og Folketingets forretningsorden.

I min egenskab af formand har jeg de seneste 10 måneder oplevet mine kolleger varetage deres opgaver i det samarbejdende folkestyre flittigt og samvittighedsfuldt. I Folketinget deler vi os efter anskuelser i overensstemmelse med det mandat, vælgerne har givet os. Der bliver argumenteret for forskellige synspunkter i Folketingssalen – nogle gange også skarpt og lidenskabeligt. Sådan skal det være. Demokratiet lever af meninger, der brydes. Men på trods af forskelle i holdninger har vi respekt for hinanden og hinandens standpunkter. Og sådan skal det også være.

Vores samtaler fører for det meste til, at vi finder sammen om brede løsninger – løsninger, der bringer Danmark videre, og jeg tror faktisk også, at det er det, vælgerne forventer af os. Som tommelfingerregel kan man sige, at 80 procent af alle lovforslag bliver vedtaget med opbakning fra 80 procent af alle medlemmerne her på Tinge, og det tager jeg også som en understregning af medlemmernes vilje til at sætte sagen i første række.

Der bliver også i den nye samling brug for at finde sammen om kompromiser. Situationen i Europa er alvorlig. Vi har krig i Europa, i Ukraine. Miljø og klima er også en stor udfordring. Der mangler hænder, medarbejdere, flere steder i samfundet. Der er mange store emner på vores fælles dagsorden. Vi skal arbejde sammen på tværs af partiskel, hvis det skal lykkes med at finde holdbare løsninger for Danmark.

Siden jeg blev valgt som formand, har jeg haft møder med nyvalgte medlemmer, hvor de har fortalt, hvordan de oplever folketingsarbejdet og det at være ny her i Folketinget. Jeg vil gerne rette en særlig tak til vores nye kollegaer for den åbenhed, ærlighed og tillid, de har vist i vores samtaler. Det har givet mig et værdifuldt input og værktøj, som jeg vil tage med i mine bestræbelser på sammen med Udvalget for Forretningsordenen og sammen med mine kollegaer i Præsidiat at skabe de bedst mulige rammer for arbejdet både i salen og udvalgene. Jeg mangler endnu at tale med enkelte af vores nyvalgte medlemmer, men jeg forventer at få de sidste samtaler og aftaler på plads i den nærmeste fremtid.

Til sidst vil jeg ønske alle et godt folketingsår, hvor vi sammen prøver at løse de udfordringer, som det danske samfund står over for. Endnu en gang tak for opbakningen og valget.

Kl. 12:08

Velkomstord

Formanden (Søren Gade):

Så er det jo demokratiets festdag, en fest, vi sammen holder, og ingen fest uden gæster.

Derfor er det en stor glæde og en ære for mig at byde hjerteligt velkommen til Hendes Majestæt Dronningen, til Hans Kongelige

Højhed Kronprinsen, til Hendes Kongelige Højhed Kronprinsessen og til Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte. Hjerteligt velkommen her i Folketinget. Vi har glædet os til at se Dem alle.

Også hjerteligt velkommen til repræsentanterne for selvstyremyndighederne i Grønland og hjemmestyremyndighederne på Færøerne.

Ligeledes også hjerteligt velkommen til repræsentanterne for Højestret og Københavns overborgmester.

Det sidste punkt på dagsordenen er:

4) Statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38.

Kl. 12:08

Formanden (Søren Gade):

Herefter vil jeg give ordet til statsministeren, så statsministeren efter grundloven kan give en redegørelse for rigets almindelige stilling og de foranstaltninger, som regeringen påtænker at gennemføre. Statsministeren.

Kl. 12:09

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg vil gerne begynde min tale i dag med at fortælle om en ganske særlig genstand. Alle her i salen har brugt den. Den er centrum for det danske folkestyre, og vi skænker den nok ikke mange tanker. Det er talerstolen, jeg står på lige nu, hvorfra lovgivningen i landet udgår og i øvrigt har gjort det i mere end 100 år.

Talerstolen blev skabt i årene 1915-1917 af en ung kvindelig snedker, Anny Berntsen. Hun blev uddannet på Richardts Sløjdstitut, som var en skole for de kvinder, der i starten af 1900-tallet forfulgte drømmen om at blive håndværkere. Den unge snedker forarbejdede en gammel egekægle, altså en massiv egetræsstamme, fra Møn. Den er boltet, og den er tappet sammen. Der er ikke brugt søm eller skruer, og snedkeren har slebet det hele med egen håndkraft. Talerstolen her er jo meget mere end blot et smukt møbel. Den er også et billede på en ganske særlig, stolt dansk håndværkstradition skabt af og holdt sammen af mennesker med stærke fagligheder. Det er mennesker, der arbejder med deres hænder og med deres hoveder. Og det starter i skolen.

For ikke så lang tid siden blev jeg spurgt, hvad jeg ville være, hvis jeg ikke var statsminister, og svaret var ikke generalsekretær i NATO. (*Munterhed*). Mit svar faldt prompte, for jeg var slet ikke i tvivl: Jeg vil gerne være skolelærer. Tænk at være den person, der har som sit arbejde at få børn til at lykkes. Tænk at se den glæde, der kommer, når en elev får tallene i et regnestykke til at gå op. Tænk at opleve børn, der ranker ryggen, når de tør noget, som de ellers ikke plejer. Tænk at opleve gløden i øjnene. Og så er der måske det allerbedste – man kender det også godt som forælder – og det er, når de små knækker læsekoden. Man hører dem sige lydene k-a-t, og så lyser de op i et smil og finder ud af, at de kan stave til ordet kat. Det er viljen til at prøve igen og igen. Læg så dertil det, man selv lærer. Man udfordres i at se perspektiverne fra nye sider, fordi man som lærer møder mange børn og forældre, der er forskellige fra en selv.

Som lærer er man en, der ved noget, og som kan noget. Man er en myndighed. Man er en autoritet. Den nu afdøde præst og forfatter Johannes Møllehave har sagt noget meget vigtigt om autoriteter, og jeg citerer:

»... der skal være en autoritet. ... Der skal være ... én, der flyver maskinen. Vi er nødt til at uddelegere ansvaret, og vi er nødt til at have respekt for nogen, der ved noget og kan noget. ... Uden autoriteter kan vi ikke leve.«

Jeg er enig. Vi er nødt til at have respekt for de mennesker, der ved noget og kan noget.

Men har vi så det? Respekten for lærerne begynder hjemme hos os forældre, og spørgsmålet er, om vi forældre ruster vores børn godt nok til at indgå i skolens fællesskab, altså til at samarbejde, række hånden op, være stille og udskyde egne behov – ja, til at respektere læreren som autoriteten i klasseværelset. Og er vi forældre egentlig med til at understøtte læreren som en autoritet?

Da jeg var barn, var min mors og fars involvering i min skolegang begrænset til et forældremøde en gang imellem og til en kontaktbog, hvor der bare stod: Mette var syg i går. Det var, fordi de stolede på mig, og især fordi de stolede på læreren. I dag kommunikerer man som forælder dagligt med skolen og med hinanden på den digitale platform Aula om *alt* – ugeplaner, legegrupper, skolemad og gummistøvler, der er blevet væk. Misforstå mig nu ikke: Det er et kæmpe fremskridt, at forældre engagerer sig mere i deres børns skolegang, selvfølgelig. Men er vi som forældre gode nok til at sige til vores børn: Prøv lige at høre her. Det er din lærer, der bestemmer. Din lærer har styr på det. Hun har gjort det, hun mente var det rigtige?

Kl. 12:13

Eller giver vi i virkeligheden alt for ofte vores børn ret? Siger vi, når der er sket noget: Det, der er sket, er også synd for dig – jeg skriver lige til din lærer og får hende til at gøre noget ved det? Selvfølgelig skal man reagere, hvis noget ikke er, som det skal være, og hvis et barn mistrives. Men man må ikke i misforstået omsorg fratage læreren rollen som den voksne, der bestemmer i klasseværelset, og vi voksne må ikke løse alle problemer for vores børn, for gør vi det, får de et kæmpe chok, når de bliver voksne og møder verden. Og det gør indtryk på mig, når en af vores unge lærere kan fortælle til en avis, at hun faktisk slet ikke har lyst til at tjekke Aula, for som hun skriver: Hvilken besked er nu tikket ind i min indbakke, og hvad spørger forældrene nu om? Man må forstå, at vi forældre spørger læreren om meget. Holder læreren øje med, om ens barn får spist madpakken? Tjekker hun deres skiftetøj? Lufter hun nok ud? Kære forældre, stol lidt mere på os, og giv os mere plads og tillid, nærmest bønfalder den unge lærer forældrene.

Jeg tror egentlig, at der er mange, der forstår hende, for oven i de beskeder, vi her har talt om, og de beskeder, forældre sender til skolen, ja, så skal læreren også orientere os om, hvad klassen har lavet i sidste uge, hvad de skal have med på mandag, at skolebøger skal pakkes ind, hvad der jo ikke ligefrem er nyt, og at man i øvrigt også skal huske at kæmpe for lus. På den ene side er det selvfølgelig fint, at man orienterer sig i, hvad ens barn har lavet i skolen, men vi bliver samtidig nødt til at forholde os til, at al den tid, der går med beskederne på Aula og med dokumentation og referater, kan læreren jo så ikke bruge på hverken at forberede undervisningen eller på at være sammen med børnene.

Som om al den kommunikation ikke var nok i sig selv, er der også alle de beskeder, vi forældre sender til hinanden, om forældre-fester, jule-klippe-klistre-arrangementer, hyttetur, bestyrelsesmøder og trivselsudvalg. Jeg må være ærlig at sige, at jeg endnu ikke har mødt mange forældre, der er sådan rigtig glade for Aula, og derfor er det jo også fristende bare at afskaffe det. Jeg synes sådan set også, at vi her skal diskutere, om det var klogt, at vi i sin tid tog initiativ til den platform, men diskussionen er meget bredere end det. Det handler grundlæggende om, hvordan vi undgår at skære skiver af lærerens autoritet, og hvordan vi sikrer mere ro i klassen, og at vi har børn, der kan finde ud af at tage ansvar og løse problemerne selv.

Det er noget, vi alle bør forholde os til, også helt lokalt i skolebestyrelserne – på samme måde som man i øvrigt har taget diskussionen om, hvor meget skærme skal fylde i børn og unges liv, efter at vi alle sammen fandt ud af, at de nok var blevet lidt for afhængige. Mange steder er der nu indført skærmregler, og nogle steder har man

helt forbudt mobiltelefon i skoletiden, og de fleste forholder sig nu heldigvis meget mere kritisk til, hvor stor en del af undervisningen der skal foregå bag en skærm. Tak for det. Lad os få endnu flere skoler, hvor legen igen fylder, og hvor børnene er ude. Det her er nok den billigste og i øvrigt den klogeste måde at skabe mere trivsel blandt børn og unge på. Og lad os få endnu flere skoler, hvor der er en større respekt for, at der er nogle, der ved noget og kan noget og dermed – og dermed for læreren.

Lige så meningsfuldt det må være at være lærer, når det lykkes, lige så utilstrækkelig må man føle sig, når børn mislykkes, og det sker desværre alt for tit. Når de ældste børn kaster karameller på sidste skoledag – efter 10 års skolegang, efter mere end 2.000 klokketimers dansk og efter mere end 1.000 klokketimers undervisning i matematik – er det stadig hver syvende elev, der ikke har lært at læse og skrive og regne ordentligt. Det er næsten 7.000 børn og unge hvert eneste år, som voksede og voksede og står i kø på livets vej. Jeg ved ikke engang, om det her er det værste, eller om det er det faktum, at statistikken har været sådan her i mange år trods alle vores politiske initiativer med flere dansk-timer, nye partnerskaber, og at vi senest har besluttet at sænke klasseloftet i de mindste klasser.

Kl. 12:18

Trods alt det og på trods af at vi i dag bruger flere penge pr. elev i den danske folkeskole – vi lader den lige stå et øjeblik, også af hensyn til diskussionen resten af dagen – altså, selv om vi i dag bruger flere penge end nogen sinde før pr. elev i den danske folkeskole, er vi som samfund endnu ikke lykkedes med at vende den her udvikling. Det er dybt deprimerende, og det stiller os lovgivere over for et valg.

Enten kan vi selvfølgelig kaste håndklædet i ringen og give op og lade afmagten råde – det ligger ret dårligt til mig – eller også kan vi være endnu mere insisterende på, at den her gang vil vi lykkes, og at det må være muligt. Men samtidig skal vi gøre det med en ydmyghed, der ligger i, at ingen af os længere kan påstå, at et enkelt greb løser det hele. Vi er nødt til at komme hele vejen rundt, lytte mere til børnene og inddrage dem, og i stedet for at styre skolen ned i mindste detalje skal vi turde at give klasseværelset tilbage til den lærer og den pædagog, der rent faktisk er uddannet til at være der.

Et tal siger det hele: 1.081. Så mange bindende mål er der fra politisk hold til lærerne i folkeskolen. Alene for undervisningen i idræt er der – hold nu fast – 250 mål i alt. Lad mig læse et af dem op – altså, det er et mål i den danske folkeskole for idræt:

»Elevnen kan vurdere idrætskulturelle normer, værdier og relationer i et samfundsmæssigt perspektiv.«

Helt ærligt, er det måske, fordi der her i salen er en overrepræsentation af os, der blev valgt sidst, når man skulle vælge hold til fodbold, at vi i stedet propper teori og – undskyld mig – alt for abstrakte begreber ind i idræt? Selvfølgelig skal der også være læring i idræt, men nogle gange skal man simpelt hen også bare spille høvdingebold. Som om det ikke var nok med 1.081 bindende mål, er der oven i dem 3.170 såkaldte vejledende mål. Det er altså mere end 4.000 fælles mål for ét barn i den danske folkeskole, og alt det her skal lærere og folkeskoler forholde sig til og navigere i, når de underviser vores børn. Det er alt, alt for meget.

I næste uge præsenterer regeringen vores oplæg til en ny folkeskole. Her vil vi foreslå, at hver gang der findes ti mål, fjerner vi de ni af dem. Det svarer til, at vi dropper mere end 3.800 bindende og vejledende mål for folkeskolen. Lad os sætte den fri. Men når vi gør det, følger der også et større ansvar og højere forventninger og krav til lærerne. Den tidligere skoleforsker og nu skoleleder på Frederiksberg, Helle Bjerg, har sagt noget meget vigtigt om forventningerne til lærerne, og nu citerer jeg:

»Man skal på den ene side kunne mestre et ligeværdigt forhold til eleverne og samtidig være en autoritet, der siger: 'Det er mig,

der bestemmer, det er mig, der sætter rammerne, det er mig, der er skolen'.

Desværre er der nogle lærere, der kun lykkes med det ene, nemlig at komme i øjenhøjde med eleverne. Siden 1970'erne har I lærere bevæget jer væk fra katederet og ud i klassen. Det er godt, for afstanden mellem læreren og eleven var for stor. Men når en afstand kan være for stor, kan den altså også være for lille.

Jeg vender tilbage til det med skolen senere, for når regeringen er så optaget af både uddannelse og frisættelse, hænger det meget nøje sammen med, om I børn og unge, der skal bære det her fantastiske Danmark videre, får de bedste muligheder for at gøre det, også fordi vi er nået til et punkt, hvor penge ikke løser alle problemer. Vi har i regeringen brugt det udtryk, at den nye tids valuta i dansk politik er evnen til at føre en politik, der sikrer den tilstrækkelige arbejdskraft. Det er derfor, vi har foreslået et lønloft i den offentlige sektor, som vi nu forhandler med arbejdsmarkedets parter om, og det er derfor, vi senere på året vil foreslå skattelettelser til danskere i arbejde, lønmodtagere med almindelige indkomster og særlig enlige forsørgere.

Kl. 12:23

Betyder den optagethed af, om vi også i fremtiden er mennesker nok til at gå på arbejde i det her land, og om vi har de rette forudsætninger for at gøre det, så omvendt, at penge er lige gyldige? Nej. Og vi har som regering tænkt os at bruge markant flere penge på velfærd. Men alligevel skal alle passe på, at den politiske debat ikke bliver for forsimplet. Det er faktisk korrekt, at der i den kommende 2030-plan vil være et historisk råderum, altså flere penge. Det er også faktisk korrekt, at kommuner og regioner til næste år har fået flere penge, end de har i år. Men samtidig med det er det også faktisk korrekt, at man i en del kommuner og regioner gennemfører besparelser. Det er besparelser, som der vel at mærke ikke er et politisk ønske om skal gennemføres, hverken hos landets borgmestre eller i regeringen.

Når alt det godt kan være rigtigt på en og samme tid, skyldes det først og fremmest hensynet til inflationen. Danmark er et af de lande i Europa, hvor inflationen er faldet mest og hurtigst, og nu er opgaven at holde den nede. Derfor er der grænser for, hvor meget aktivitet der kan være i økonomien næste år. Men udviklingen i inflationen er ikke den eneste årsag til, at det mange steder lokalt er svært at få budgettet til at hænge sammen. Der er nemlig en række udgifter, der bare stiger og stiger, uden at det nødvendigvis har været en politisk hensigt. Det gælder udgifterne til administration og bureaukrati, udgifterne til specialundervisning i folkeskolen, og det gælder også det, man med et meget systemisk ord kalder det specialiserede socialområde.

Her skal vi holde tungen lige i munden, for nede bag de her tal og de her ord gemmer der sig nogle af de borgere, der har allerallermest behov for et stærkt velfærdssamfund: vores udsatte børn, misbrugende unge, voksne med handicap og mennesker, der har rigtig ondt i livet. Jeg ved i øvrigt godt, at I ikke altid oplever at få den hjælp og støtte, I med rette kan forvente af et velstående land, heller ikke selv om kommunerne har øget deres udgifter til området med mere end 4,5 mia. kr. i de seneste 5 år. Det tyder måske på, at det her heller ikke kun er et spørgsmål om flere penge, men at vi også skal se på, om ikke pengene kan bruges bedre.

Her er bare ét eksempel. Botilbud vil mange af jer her godt kende til. Det er en boligform, hvor voksne med særlige behov kan få den omsorg og den støtte og den hjælp, de har behov for. Udgifterne til botilbud er steget markant, og det er ikke kun, fordi der er et stigende behov, men også, fordi udgiften til botilbud er blevet meget, meget højere. Hvad er svaret så fremadrettet? Ja, det kan lyde virkelig banalt, men det er jo også at få bygget nogle flere botilbud, hvad vi i øvrigt har aftalt med kommunerne at gøre. Og det gælder her som på mange andre områder, at det sjældent kun er et spørgsmål

om flere eller færre penge. Hvis vi virkelig gerne vil forandre vores velfærdssamfund, skal vi også have fat om det, der virkelig betyder noget, og dermed turde gå spadestikket dybere – mindst. For det er jo også her, det bliver rigtig interessant.

Når man skal træffe et vanskeligt valg, nogle gange mellem to muligheder, der kan være lige gode eller lige dårlige, så har vi jo et ægte dilemma. De mere personlige af dilemmaerne tager »Sara & Monopolet« sig af på P4. Det gør de i øvrigt ret godt. Hun har så også kun tre personer med i radioen. Herinde er vi 179 til at løse vor tids politiske dilemmaer. Hvis I en gang imellem synes, det kan være bøvet, så glæd jer over, at vi ikke har et Aula herinde. Og et af de dilemmaer, som de næste år vil træde tydeligere frem, er hensynet til klima over for hensynet til miljø, hensynet til den grønne omstilling over for hensynet til naboer og klageadgang. Og den diskussion kan vi lige så godt tage nu, for den er ikke nem.

I Danmark har vi i dag flere end 4.000 vindmøller på land, men i de senere år er udbygningen næsten gået i stå. For 2 år siden blev der sat 45 vindmøller op på land, sidste år var tallet nede på 33, og i år er der foreløbig kun opsat 4 nye vindmøller. Det er ikke kun på land, vi har den her udfordring. Hvis jeg nu skulle formulere det her som en henvendelse til »Sara & Monopolet«, kunne det lyde nogenlunde sådan her:

Kære Sara og det altid fantastiske Monopol. Jeg hedder Mette, og jeg vil rigtig gerne have, at der bliver sat nogle vindmøller op hurtigt. Jeg synes, vi er alt for afhængige af gas, ikke fra Preben, men fra Putin, og desuden har vi travlt, hvis vi skal bekæmpe klimaforandringerne.

Kl. 12:29

Heldigvis er der nogle, der gerne vil sætte vindmøller op, bl.a. på havet uden for Stevns på Sjælland. Men det er samtidig et område, som flagermus og trækfugle godt kan lide at flyve rundt i, og dem, der gerne vil sætte vindmøllerne op, har ikke fået talt op, hvor mange flagermus der flyver i området om foråret og om efteråret. Derfor er det projekt nu forsinket. Hvad mener Monopolet? Har dem, der vil sætte vindmøller op, ikke gjort deres forarbejde ordentligt, og er flagermus vigtigere end vindmøller? Kærlig hilsen Mette.

Herfra vil Sara Bro så tage over, og uanset hvem der måtte gæste Monopolet den dag, er jeg egentlig ret spændt på diskussionen. Hvis nu vores gamle kollega hr. Søren Pind er med, tror jeg han vil sige, at de der flagermus bare må flyve uden om. Men det er nok alligevel heller ikke så simpelt. For vi kommer ikke uden om som land at forholde os til, at hvis vi vil have en massiv udbygning af vedvarende energi, og det har vi jo aftalt med hinanden at vi vil have, så vil det nogle gange ske på bekostning af lokal natur. Og hvis den grønne omstilling skal gå hurtigere, bliver vi nødt til med åbne øjne at sige til danskerne, at der er andre hensyn, der må vige. Gør vi det, bliver vi samtidig nødt til at love hinanden, at naturen og miljøet så får bedre betingelser nogle andre steder, ligesom der selvfølgelig skal være en ordentlig kompensation til de naboer, der bliver berørt.

Når jeg siger det her, er det, fordi vi jo ikke kun lever med klimaforandringerne; der er også en reel natur- og biodiversitetskrise. Tag nu bare vores fjorde. Kigger vi over vandet, er de lige så smukke, som de altid har været. Kigger vi under overfladen, er de blottet for liv. Vi skal med andre ord have reduceret kvælstofudledningen. Vi skal fortsætte vores arbejde med naturnationalparkerne, og vi skal passe bedre på de udrydningstruede arter, hvad der i øvrigt heldigvis er mange danskere der gerne hjælper til med.

Jeg synes, det er ret fantastisk, at mere end 15.000 danskere deltog i den første nationale optælling af pindsvin nogen sinde herhjemme. Der blev registreret mere end 25.000 levende og døde pindsvin. Så kan vi følge udviklingen, og vi kan passe på dem. I øvrigt går pindsvin jo i hi fra oktober frem til maj. Det er sådan lidt

det omvendte af Folketinget. Selv om vi ikke sådan helt får tid til det der med at gå i hi, skal vi fortsætte vores naturarbejde.

For noget tid siden var jeg sammen med regeringsledelsen på busturné. Der var sådan lidt Palle, Polle og Ruth over det. På et tidspunkt på vores i øvrigt rigtig gode tur når vi Odense Havn. Mange af jer har sikkert besøgt dem derovre. På det gamle Lindøværft bygger de komponenterne til de vindmøller, der skal stå ude på havet, og de er så enorme nu, at de ikke kan transporteres på land; de skal sejles ud. Bl.a. derfor vil Odense Havn gerne udvide, men ifølge havnen kan det tage op til 10 år. Så skulle man måske tro, at det var byggeprocessen, der var lang. Hvem har ikke prøvet, at en håndværker kan blive forsinket med sit arbejde? Men det er ikke på grund af byggeprocessen. Selve den fysiske udvidelse af havnen – og jeg ved godt, at nogle vil synes, det er kedeligt, men hvis ikke vi får gjort noget ved det her, kommer der altså ikke nogen vindmøller op – tager ca. 2 år. Resten af tiden handler om at få udarbejdet de nødvendige undersøgelser, ansøge, få projektet godkendt, klageadgang osv. Alt det gør, at det tager op imod 10 år.

Jeg skal hilse og sige, at så god tid har de altså ikke i resten af verden, og derfor bliver vi snart overhalet. Hvis Europa og Danmark ikke speeder op, svigter vi ikke kun vores ansvar for at bekæmpe klimaforandringerne; vi taber også den internationale konkurrence om, hvor fremtidens grønne virksomheder har tænkt sig at placere sig. Vi har selv et selvbillende af, at Danmark er et af de lande, der er mest ambitiøse, når det kommer til klimaet. Det er vi også, det er rigtigt, men vi sætter alt for mange snubletråde op for vores egen klimakamp. Så vores forspring, som vi stadig har, står og falder med, om vi kan håndtere dilemmaerne, og om vi kan tiltrække de dygtigste, og det gælder både virksomheder og medarbejdere.

Kl. 12:34

Dermed er vi tilbage ved spørgsmålet om uddannelse. For det at realisere den grønne omstilling hver eneste dag er i virkeligheden at sammenligne med et stort byggeprojekt, men det er et byggeprojekt, der risikerer at gå i stå, hvis ikke vi får flere unge til at tage en faglært uddannelse. Er en af forklaringerne på, at mange unge vælger gymnasiet, at de har en oplevelse af, at der er flere muligheder resten af livet? Er en anden forklaring, at folkeskolen i dag bygger på alt for abstrakt tænkning – metodeovervejelser, teorier, projektarbejde og analyser? Kære venner, det her gælder også fag, der burde have et klart praktisk fokus.

Tag nu madkundskab, hvor tre ud af fire kompetencemål ikke handler om at kunne lave mad, men om, at eleven skal kunne begrunde valget af råvarer, skal kunne fortolke måltidet med forståelse for værdier, kultur og levevilkår. Det gælder også den skoleelev, der i sin prøve i madkundskab skulle tilberede et perfekt velpocheret æg, men det arme barn kunne ikke forklare, hvilke kemiske reaktioner der opstår i let kogende vand, som gør, at æggehviden lægger sig som en kugle om den smilende blomme i ægget, og derfor måtte han gå skuffet fra sin eksamen. For nu at sige det lidt direkte bør det altså ikke være sådan, at man i Danmark kan argumentere sig ud af, at man ikke kan koge et æg. Mere praktisk indhold i folkeskolen vil gavne alle elever.

Hvis vi nu kommer i mål med det her, tror jeg stadig væk, der vil være en gruppe, især drenge, som vil blive ved med at være skoletrætte. Så længe jeg kan huske, har vi pisket dem igennem 8. og 9. klasse, og hvor har vi dog tilføjet dem mange nederlag. Der går alt for mange børn rundt, som føler sig utilstrækkelige, har dårlige skoleminder, for de har sådan set aldrig fået andet at vide, end at de ikke duede.

Den her gang bør vi i stedet for at prøve noget nyt måske gå tilbage til noget gammelt, nemlig mesterlæren: muligheden for, at du som skoletræt dreng eller pige nogle dage om ugen kan komme ud på en virksomhed, kan få lov til at arbejde med nogle kolleger, bruge dig selv, opleve, at du kan noget, få styrket din selvtillid, din

identitet og din egen tro på fremtiden. Lur mig, om ikke også det her så på et tidspunkt vil give dem mere mod på at lære noget dansk og noget matematik.

Men vi starter ikke der, for i virkeligheden ved lærerne jo langt tidligere, hvilke børn der har svært ved at knække læsekoden, og det skal altså ikke først være i udskoling, at det bliver opdaget. Derfor vil regeringen også foreslå, at de elever, som er mest udfordret i dansk og matematik, kan få lov til at få intensiv undervisning på små hold. For det her handler ikke om, at der bare er nogle, der skal droppe bøgerne, så de kan bruge deres hænder; at nogle er praktiske, mens andre er kloge. Det er forkert, det er falsk. Det handler om noget så banalt, som at vi mennesker lærer forskelligt, og der er ingen, der i dag kan klare sig uden at lære at læse og skrive og regne. Nogle af de unge, der for nylig på meget, meget fin vis repræsenterede Danmark til europamesterskaberne for håndværk, har sagt det meget præcist. En af dem er Jacob, han er tømrer, og forud for konkurrencen sagde han: Min bedste ven er min lommeregner. En dygtig faglært er et menneske, hvor hoved og hænder arbejder sammen.

Netop det at arbejde sammen skal vi også her i Folketinget. Jeg er glad for at stå i spidsen for en regering, der konsekvent søger samarbejdet med andre partier. Ni ud af ti aftaler er indgået med partier både til højre og venstre for regeringen.

Også i rigsfællesskabet søger vi et tæt og respektfuldt samarbejde med plads til de forskelligheder, der naturligt ligger i at være tre lande. Diskussionerne er blevet mere robuste, og jeg tror, at alle her Folketinget skal indstille sig på, at rigsfællesskabet på den måde mere og mere minder om det, vi kender fra andre politiske sammenhænge. I en moderne virkelighed vil der være flere uenigheder i et rigsfællesskab end tidligere. Jeg ser det ikke som en modsætning til de resultater, vi skaber, men det afspejler, synes jeg, at vi bevæger os væk fra det, der tidligere var et ulige magtforhold, og det er grundlæggende et sundhedstegn.

Kl. 12:38

Der var engang, hvor der var Danmark, og så var der to andre lande i rigsfællesskabet. Det er slut nu. Og det er ikke Danmark, der skal bestemme fremtiden for hverken Grønland eller Færøerne. Det er en beslutning, der tilhører Nuuk og Tórshavn. Så længe vi har et rigsfællesskab – og det håber jeg personligt at vi har i mange år – så skal det være et ligeværdigt samarbejde mellem tre lande, tre folk og tre nationer og tre sprog, som nu kan ytres her fra talerstolen. Jeg hilser det velkommen, at Folketingets Præsidium har besluttet, at man fremover kan tale grønlandsk og færøsk i det, der jo er vores fælles parlament. For selvfølgelig er sproget en central del af vores identitet.

Det gælder også her i Danmark, hvor dialekterne desværre stille og roligt forsvinder fra det danske sprog. Har I lagt mærke til det, når vi debatterer med hinanden her i salen? Det er efterhånden sjældent, vi kan høre forskel på, hvor vi kommer fra, selv om jeg ved, at der i hvert fald er én af os, der stadig forsøger – hr. Bjarne Laustsen fra Himmerland. Han bruger nemlig udtrykket »nemlig ja«, tilsyneladende som en protest mod københavnernes udtryk »præcis«. For som han har sagt: Det er jo til at blive tosset af at høre på, som de siger »præcis« hele tiden, især fordi de fleste københavnere nu i dag kommer fra Jylland! Hr. Bjarne Laustsen har også indledt samråd med udtrykket »prøiiåhørhær«.

Så prøv lige at høre her. Danmark er et land, der taler med stor røst i resten af verden. Der bliver lyttet til os – ikke kun fordi vi danskere er glade for at tale engelsk, men fordi vi altid gør det, vi siger. »Leading by example« siger man i udlandet. Jeg er ikke sikker på, at vi har sådan et udtryk i Danmark. Vi gør det bare.

Vi gik forrest i støtten til Ukraine. Vi inspirerer andre til en ambitiøs grøn omstilling. Vi insisterer på at lave et nyt asylsystem, der både er mere human, og hvor vi samtidig genvinder den nødvendige

kontrol med Europas ydre grænser. Det er en rolle, der forpligter, og som ikke skal sættes over styr, fordi nogle få misbruger ytringsfriheden til bevidst at forhåne og provokere andre. I flere århundreder har kampen for demokrati og ytringsfrihed handlet om menneskers ret til at tale frit, tænke frit og skrive frit. Hvornår kom vi dertil, at selv forstandige intellektuelle nu forsvarer retten til at brænde andres bøger?

Men det er også en rolle i verden, der fordrer en ny selvindsigt. Vi taler ikke så meget om det endnu. Måske har vi stadig væk det indtryk, at centrum for verden er Vesten – fra dengang vi sang om Afrika, »det land som alle børn kender«. Nu kalder vi så landene syd for Middelhavet for det globale syd. Hvad er vi så egentlig? Det globale nord? Det er mest på et verdenskort, at Europa er centrum for verdens gang. Kig på en globus, eller spørg Andreas Mogensens.

Frem til 2030 er der fem lande, som tilsammen vil stå for næsten halvdelen af den samlede økonomiske vækst i verden, fem lande – det er Kina, det er Indien, det er Indonesien, det er Japan, og det er Sydkorea – mens vi i EU og USA tilsammen vil stå for kun godt en femtedel. Tyngdepunktet i verden skifter. Og som det står lige nu, taber Europa indflydelse. Det gør vi økonomisk, det gør vi teknologisk, og det gør vi befolkningsmæssigt. Det her er et udfordringsbillede, der kommer til at kræve uendelig meget af os alle sammen, og hvis ikke vi også vil tabe muligheden for at præge andre med vores værdier, bliver vi nødt til at blive bedre til at bygge bro til andre dele af verden.

Det burde sådan set være muligt for os danskere, for vi er jo kendt for at bygge verdens bedste broer. Når vi bygger dem, bliver de virkelig kæmpestore, som Humleridderne engang sang. Men de broer, der er nødvendige i fremtiden, kræver noget mere ydmyghed og lydhørhed og nysgerrighed og forståelse, for det er kun sådan, vi kan gå op imod den polarisering, der nok er det 21. århundredes største trussel mod demokratiet.

Kl. 12:43

Jeg tænker, at I har det ligesom mig: Der er billeder fra verdens gang, som vi aldrig glemmer. Der var Murens fald den 9. november 1989. Kan I huske, da tyskerne endelig kravler over den forbandede mur? Det er frihed og optimisme. Der var den 11. september 2001. Kan I huske brandmanden dækket af støv og tårnene, der styrter i grus? Det var terror og frygt. Og kan I huske, hvad I tænkte den 24. februar 2022 om morgenen? Krigen kom tilbage til vores kontinent. Der var børn, der sagde farvel til deres fædre, og overfyldte europæiske banegårde, som var det i 1940'erne. Det var dage, der forandrede vores verden.

Sådan en skelsættende begivenhed har udspillet sig for øjnene af os. Den 6. januar 2021 skete stormløbet på Kongressen i USA. Vores kolleger, folkevalgte amerikanske politikere, måtte flygte for deres liv. Flere mennesker døde. På et splitsekund forsvandt visheden om den fredelige overdragelse af magt fra én præsident til den næste. Det er gift for ethvert demokrati. Og selvom de amerikanske institutioner holdt stand og sejrede, glemmer jeg aldrig de billeder. Jeg troede aldrig, det skulle ske i USA – aldrig.

Så derfor, kære danskere, kære tilhørere, der repræsenterer Danmarks demokratiske institutioner, kære journalister og fotografer, kære embedsmænd, det danske kongehus og vores vidunderlige Majestæt, og kære kollegaer her i salen: Vi kan i fællesskab ranke ryggen. Da krigen ramte Europa, valgte vi i Danmark at gå forrest, og det gør vi stadig.

Tak for den brede støtte både blandt danskerne og i Folketinget til, at vi som det eneste land har anmeldt, hvor mange F-16-fly vi kommer til at donere, hvilket vi i øvrigt gjorde som de første. Og lad budskabet være meget klart: Hvis andre lande måtte begynde at vakle, så står danskerne kun endnu mere fast. Ukraines kamp er vores kamp. Når polarisering og splittelse er ved at rive nationer fra hinanden, vælger vi danskere samarbejde og dialog. Det er derfor,

Danmark har sin første brede regering i årtier. Det er derfor, vi i sommer blev kåret til at være verdens mest demokratiske samfund. Når krigen skal kæmpes mellem det onde og det gode, mellem ret og vrang, for et frit Ukraine, står vi danskere sammen. Det er med den pen, man skal skrive, hvis man vil skrive verdenshistorie. Så tak for det.

Vi træder som politikere altid i fodsporene af generationerne for os. Siden den her talerstol blev skabt af en ung kvindelig snedker for mere end 100 år siden, har mange rigsdagsmedlemmer, folketingsmedlemmer, ministre og statsministre stået her. De har argumenteret, debatteret og forhandlet, og fælles for dem alle er, at de har haft drømme om det gode Danmark og det gode samfund, som Danmark kunne blive. Jeg er helt sikker på, at hvis fortidens politikere kunne opleve det Danmark, der er lige uden for vinduerne her den første tirsdag i oktober 2023, så ville de formentlig knibe sig i armen over, hvor vidunderligt et velfærdssamfund de har været med til at skabe. Det er et af verdens rigeste samfund opgjort i penge og i livskvalitet og lykke – et samfund, der giver mennesker mulighed for at realisere deres drømme og løfte sig igennem tilværelsen, og som samtidig griber os, hvis vi for en stund mister vores fodfæste.

Er vi så i mål? Nej. Vi har stadig meget, vi gerne vil, og det bliver nok heller ikke i den her folketingssamling, at vi får taget speed ud af dansk politik. For vi skal videre, når det gælder danskernes sundhed. Der skal rettes op på de problemer, der er på kræftområdet. Vi skal have skabt en bedre sammenhæng mellem praktiserende læger, kommuner og sygehuse, ikke mindst af hensyn til vores ældre. Patienterne skal i centrum.

Kl. 12:48

Derfor skal flere af de ansatte i sundhedsvæsenet også have patientkontakt. Vi kunne kalde det fra skrivebord til patient. Vi skal have en 10-årsplan for psykiatrien, mere forebyggelse, og så skal vi være villige til at bruge flere penge på danskernes sundhed, og det er vi.

Vi skal videre på klimaområdet. 2025-målet skal i hus. Landbruget skal bidrage, derfor skal vi have en CO₂-afgift, og vi skal have en flyafgift, så vi kan flyve grønt i vores land. Vi skal videre på velfærdsområdet og med frisættelse, og vi starter med folkeskolen, og derefter kommer vi med et omfattende udspil på ældreområdet. Vi skal videre med skattelettelser til jer, der er i arbejde. Vi skal forhøje ældrechecken til jer pensionister, der har mindst, og vi skal gennemføre et lønloft i den offentlige sektor. Vi skal videre med at styrke dansk forsvar. Vi skal fortsætte vores støtte til Ukraine, og vi skal i øvrigt forhandle en ny europapolitisk aftale.

Vi skal have arbejdspligten på plads for borgere med integrationsbehov. Især kvinder med ikkevestlig baggrund skal af sted om morgenen ligesom alle vi andre, så man bidrager til samfundet for den ydelse, man modtager, indtil man får et rigtigt job. Vi skal videre med at øge trykningen i alle dele af Danmark, derfor er vi kommet med en ny bandepakke og muligheden for, at politiet kan oprette skærpede strafzoner, bl.a. på Christiania.

Den vigtigste frihedskamp, der er i Danmark, synes jeg er kampen for, at piger med minoritetsbaggrund selv får lov til at bestemme over deres seksualitet og deres egen fremtid, og at alle vi andre ikke skal gå og være bange for kriminalitet på grund af rockere og bander og utilpassede drenge, der overfalder deres jævnaldrende. Vi skal videre med en ny værdighed i socialpolitikken og passe på de mest udsatte. De skal ud af beskæftigelsessystemet. Der kommer en ny 2030-plan, og vi skal videre med nogle af de, for nogle, svære diskussioner: abortgrænsen, organdonation og aktiv dødshjælp. Alt det skal vi. Det er lige før, det her er mere omfattende end beskederne på Aula, og der bliver i hvert fald ikke tid til at gå i hi. Der bliver til gengæld behov for masser af samarbejde og kompromiser og diskussioner, også her i salen.

Jeg nævnte tidligere, at talerstolen er bygget med afsæt i en egetræskævla, og et gammelt rygte siger, at det enten var snedkeren

selv, Anny Berntsen, eller Venstrepolitikeren hr. Frede Bojsen, der lagde en seddel ind i talerstolen med teksten: Her er en kævle, I kan kævle videre på. I dag har jeg gjort en indsats, og nu vil jeg se frem til, at vi sammen kævler videre, ikke mindst under åbningsdebatten på torsdag og i det folketingsår, der ligger foran os.

Så vil jeg bede jer om at rejse jer.

Danmark leve!

(Trefoldigt hurraråb fra salen).

Kl. 12:52

Formanden (Søren Gade) :

Værsgo at sætte jer ned. Vi siger tak til statsministeren. Redegørelsen vil som bekendt komme til debat på torsdag den 5. oktober 2023. Jeg vil samtidig gøre opmærksom på, at talen vil blive oversat til grønlandsk og færøsk og vil blive lagt op på Folketingets hjemmeside.

Kl. 12:52

Meddelelser fra formanden

Formanden (Søren Gade) :

I dag er der følgende anmeldelser:

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Lovforslag nr. L 1 (Forslag til finanslov for finansåret 2024),

Lovforslag nr. L 2 (Forslag til lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2027) og

Lovforslag nr. L 3 (Forslag til lov om ændring af lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2024, lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2025 og lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2026. (Konsekvenser af 2030-planforløb og regeringens forslag til finanslov for 2024 m.v.)).

Skatteministeren (Jeppe Bruus):

Lovforslag nr. L 4 (Forslag til lov om ændring af registreringsafgiftsloven, lov om registrering af køretøjer, brændstofforbrugsafgiftsloven, skatteforvaltningsloven og forskellige andre love. (Regelforenkling og øget regelefterlevelse på motorområdet, justering af skatteforvaltningslovens fristreglers samspil med visse bestemmelser i dobbeltbeskatningsoverenskomster m.v.)).

Titler på de anmeldte sager vil fremgå af www.folketingstidende.dk (jf. ovenfor).

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 4. oktober 2023, kl. 13.00.

Jeg henviser til den dagsorden, der vil fremgå af Folketingets hjemmeside.

Mødet er hævet. (Kl. 12:53).